

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: **ИСТОРИЈА**

РАЗРЕД: **ОСМИ**

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: **2**

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: **72**

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Усвајање темељних знања о значајним историјским догађајима, појавама, процесима, идејама, вјеровањима и личностима опште и националне историје новог вијека;
- Развијање схватања историјског времена и простора;
- Формулисање предности и недостатака разних врста историјских извора и да се исти извори могу различито тумачити.
- Развијање способности коришћења историографске литературе, историјских карата, илустрација, графикона и табела, података из енциклопедија, као и материјала са интернета;
- Развијање способности упоређивања историјских процеса, догађаја, личности из прошлости и садашњости, из разних историјских периода, културе и социјалног контекста;
- Овладавање терминологијом друштвених и хуманистичких наука у контексту историје;
- Развијање, усвајање и његовање националног идентитета и патриотизма свог народа;
- Његовање уважавања различитости култура, религија и друштвених заједница;
- Оспособљавање ученика за самосталан рад, рад у пару и тимски рад;
- Продубљивање интересовања за прошлост и за очување културног наслеђа;
- Развијање способности усменог, писаног и илустративног изражавања историјских садржаја;
- Оспособљавање ученика да на одређеном примјеру уочава разлику између узрока и повода неког догађаја;
- Подстицање развоја вјештина критичког мишљења;
- Развијање способности мултиперспективног сагледавања историјских догађаја, појава, процеса и идеја;
- Оспособљавање ученика за повезивање градива са сродним наставним предметима, када је то могуће;
- Развија способност приказивања свакодневног живота одређеног историјског периода;
- Анализира друштвени положај жена у новом вијеку;
- Оспособљавање за наставак школовања и процес цјеложивотног учења;
- Подстицање развијања компетенција важних за живот у 21. вијеку.

ПРЕГЛЕД ТЕМАТСКИХ ЦЈЕЛИНА

Наставна тема	Оквирни број часова
1. Општа историја новог вијека	20
2. Српски народ од краја XV до почетка XIX вијека	16
3. Српски народ (1804–1878)	36

САДРЖАЈИ И ИСХОДИ ПРОГРАМА

Исходи учења	Садржаји програма/Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Тема 1: Општа историја новог вијека (оквирни број часова: 20)		
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дефинише временски период који обухвата нови вијек; - наведе основне одлике новог вијека; - наброји техничка открића; - објасни узроке и посљедице великих географских открића; - опише развој привреде и друштва; - препозна разлику између занатске и мануфактурне производње; - наведе најзначајнија географска открића; - наброји најзначајније колоније европских држава; - препозна промјене у култури и религији; - именује најзначајније личности хуманизма и ренесансе; - опише државно и друштвено уређење Османског царства; - покаже на карти правце турских освајања у Европи у XVI и XVII вијеку; - објасни значај антируског устанка Пољака из 1830. године; - опише развој Русије; - упозна живот и дјело Петра I Великог и Катарине II; - именује основне техничке проналаске који су утицали на 	<p>Наставни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Опште одлике новог вијека – Велика географска открића и почеци колонијалних освајања – Културне и вјерске прилике у Европи у новом вијеку – Османско царство у новом вијеку – Русија од краја XV до друге половине XIX вијека – Индустијске револуције – Рат за независност сјеверноамеричких колонија и постанак САД. Амерички грађански рат – Француска буржоаска револуција – Револуције у Европи (1848–1849) <p>Појмови:</p> <p>Нови свијет; капитал; профит; мануфактура; компас; дурбин; каравела; Васко де Гама; Кристофор Коломбо; Америго Веспучи; Америка; Фернандо Магелан; Астеци; Инке; Маје; конкистадори; колоније; поморска трговина; сребро; колонизација; кукуруз; кромпир; какао; хуманизам; ренесанса; Данте Алигијери; Франческо Петрарка, Ђовани</p>	<p>Српски језик</p> <ul style="list-style-type: none"> - биографије <p>Православна вјеронаука</p> <ul style="list-style-type: none"> - реформација <p>Географија</p> <ul style="list-style-type: none"> - колонизација - открића нових континентата - миграције становништва <p>Ликовна култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - архитектура - сликарство - вајарство <p>Демократија и људска права</p> <ul style="list-style-type: none"> - либерализам - декларација - диктатура - терор - протекторат - парламентарна монархија

<p>појаву индустрије:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни значај индустријске револуције; - опише положај радника у XVIII вијеку; - анализира узроке и посљедице америчког рата за независност; - процјени значај <i>Декларације независности</i>; - објасни значај укидања црначког ропства у САД; - утврди друштвене и политичке прилике у Француској уочи револуције; - анализира узроке, посљедице и циљеве буржоаске револуције у Француској; - именује идеологе просвјетитељста; - издвоји најзначајније догађаје током Француске буржоаске револуције; - опише нове друштвено-политичке односе у Европи; - објасни значај <i>Декларације о правима жене и грађанке</i>; - опише карактер и значај Наполеонових освајања; - објасни континенталну блокаду; - наведе најзначајније одлуке Бечког конгреса; - процијени привредне и друштвене прилике у Европи у првој половини XIX вијека; - наброји најзначајније европске државе; - наведе узроке и посљедице револуција. 	<p>Бокачо; Микеланђело Буонароти; <i>Давид</i>; базилика Светог Петра у Риму; Леонардо да Винчи; <i>Мона Лиза</i>; Никола Коперник; реформација; Мартин Лутер; протестантизам; противреформација; Томас Мор; апсолутизам; Игнацио Лојола; језуити; султан; Висока порта; Диван; велики везир; везир; беглербеглук/пашалук; паша; кадија; санџак; тимарски систем; спахије; јањичари; раја; харач; кулук; читлучење; Сулејман Величанствени; Иван Грозни; Петар Велики; Петроград; Катарина II; Кремљ; гроф Сава Владиславић; парна машина, Џејмс Ват, Џорџ Стивенсон, Роберт Фултон; „Бостонска чајанка“; Џорџ Вашингтон; <i>Декларација независности</i>; ропство црначког становништва; Абрахам Линколн; амерички сјевер и југ; Луј XVI; Версај; Волтер; Бастиља; парламентарна монархија; <i>Декларација права човјека и грађанина</i>; жирондинци; јакобинци; Максимилијан Робеспјер; гиљотина; буржоазија; Наполеон и Наполеонове ратове; битке код Смоленска и Бородина; Кутузов; Битка код Лајпцига; Бечки конгрес; капитализам; радничка класа, раднички и социјалистички покрет; Карл Маркс; Фридрих Енгелс.</p>	
--	---	--

Тема 2: Српски народ од краја XV до почетка XIX вијека (оквирни број часова: 16)

<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - анализира положај српског становништва у Османском царству; - процјени процесе данка у крви 	<p>Наставни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Положај српског становништва у Османском царству. Исламизација. Босански пашалук – Пећка патријаршија (1557–1766) 	<p>Српски језик - биографије</p>
--	---	--------------------------------------

<p>и исламизације;</p> <ul style="list-style-type: none"> - анализира прилике у Босанском пашалуку; - истражи положај жена у Османском царству; - дефинише појам патријаршије; - покаже на карти које територије је обухватала Пећка патријаршија; - анализира и објасну улогу Пећке патријаршије у очувању идентитета Срба; - наведе најзначајније српске патријархе и прикаже њихов значај; - покаже на карти - положај Босанског пашалука; - разликује хајдуке и ускоке; - именује ратове хришћанских сила против Османског царства; - препозна улогу Срба у ратовима хришћанских сила против Османског царства; - објасни појам „Источно питање“; - наведе узроке и посљедице великих сеоба Срба; - покаже на карти правце Прве и Друге велике Сеобе Срба; - опише значај Војне крајине; - анализира културни, вјерски и политички положај српског становништва у Хабзбуршкој монархији и Млетачкој републици; - наведе привилегије Срба; - анализира притисак хрватског племства и римокатоличке цркве на Србе; - наброји нове духовне центре српског народа; - процијени улогу и значај дјелатности Доситеја Обрадовића; - објасни узроке успона и опадања Дубровника; 	<ul style="list-style-type: none"> - Отпор Срба османској власти: хајдуци и ускоци - Ратови хришћанских сила против Османског царства и велике сеобе Срба - Срби под хабзбуршком и млетачком влашћу - Дубровачка република <p>Појмови:</p> <p>Пећка патријаршија; Данак у крви; исламизација; Мехмед паша Соколовић; патријарх Макарије Соколовић; Ферхат паша Соколовић; патријарх Пајсије Јањевац; Свети Василије Острошки; Матија Дивковић; Фрушкогорски манастири; манастири: Житомислић, Завала, Папраћа, Тавна, Озрен, Гомионица, Моштаница, Рмањ, Пива; Цетињска штампарија; Горажданска штампарија; хајдуци; харамбаше; Стари Вујадин; Старина Новак; ускоци; сердари; Стојан Јанковић; Бајо Николић Пивљанин; Кандијски рат (1645–1669); Велики бечки рат (1683–1699); Аустријско-турски рат (1736–1739); Велике сеобе Срба 1690. и 1739; патријарх Арсеније III Чарнојевић; патријарх Арсеније IV Јовановић; Карловачка митрополија; Доситеј Обрадовић; Војна крајина; Влашки статут; манастири: Гомирје, Марча, Лепавина, Комоговина, Крупа, Ораховица, Пакра, Савина; Богословија у Крки; унијаћење; покатоличавање; копнена трговина Дубровника са залеђем; дубровачка трговачка флота; дубровачка копнена трговина; дубровачка канцеларија; Марин Држић; Иван Гундулић; Цвијета Зузорић; Руђер Бошковић;</p>	<p>Православна вјеронаука</p> <ul style="list-style-type: none"> - реформација <p>Географија</p> <ul style="list-style-type: none"> - колонизација - открића нових континентата - миграције становништва <p>Ликовна култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - архитектура - сликарство - вајарство <p>Демократија и људска права</p> <ul style="list-style-type: none"> - либерализам - декларација - диктатура - терор - протекторат - парламентарна монархија
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - утврди особености положаја Дубровачке републике; - наведе најзначајније тековине српске културе ренесансе и барока и најзначајније представнике. 		
Тема 3: Српски народ (1804–1878) (оквирни број часова: 36)		
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - опише узроке слабљења Османског царства; - опише друштвени и економски положај Срба у Београдском пашалуку уочи Првог српског устанка; - покаже на карти Београдски пашалук у оквиру Османског царства; - објасни појам „дахијске управе“ у Београдском пашалуку“; - наведе узроке, главне токове, последице и значај Првог српског устанка; - наброји најзначајније битке и личности Првог српског устанка; - опиши процес формирања устаничке власти и улогу Карађорђа Петровића; - објасни улогу Милоша Обреновића у Другом српском устанку; - упореди по сличностима и разликама владавину Карађорђа и Милоша Обреновића; - процијени значај Другог српског устанка; - објасни значај и улогу Правитељству-јушћег совјета у унутрашњој и спољној политици; - објасни значај дјелатности Вука Караџића као историографа; 	<p>Наставни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Први српски устанак (1804–1813) – Други српски устанак 1815. – Борба за аутономију и обнову државности Србије – Уставобранитељска владавина у Србији (1842–1858) – Србија (1858–1875) – Стара Србија под османском влашћу – Стварање државе у Црној Гори – Срби у Далмацији и Дубровнику – Срби у Војној Крајини, Хрватској и Славонији – Срби у Јужној Угарској. Српска Војводина – Буне и устанци Срба у Босанском пашалуку против турске власти (од почетка 19. вијека до 1862) – Устанак Срба у Херцеговини и Босни (1875–1878). Покушаји уједињења са Србијом и Црном Гором – Ослободилачки ратови Србије и Црне Горе (1876–1878) – Свакодневни живот у српским земљама у новом вијеку – Српска нововјековна култура <p>Појмови:</p> <p>Београдски пашалук; сјеча кнезова; скупштина у Орашцу; буна против</p>	<p>Српски језик</p> <ul style="list-style-type: none"> - биографије <p>Православна вјеронаука</p> <ul style="list-style-type: none"> - реформација <p>Географија</p> <ul style="list-style-type: none"> - колонизација - открића нових континентата - миграције становништва <p>Ликовна култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - архитектура - сликарство - вајарство <p>Демократија и људска права</p> <ul style="list-style-type: none"> - либерализам - декларација - диктатура - терор - протекторат - парламентарна монархија

<ul style="list-style-type: none"> - опише политичке и друштвене прилике у Кнежевини Србији од 1858. до 1878; - наброји нововјековне српске династије; - покаже на карти које територије је обухватала Стара Србија; - опише положај српског становништва у Старој Србији; - објасни улогу Српске православне цркве, односно Митрополије црногорско-приморске у стварању државе у Црној Гори; - објасни појам теократска власт; - опише улогу Петра I и Петра II Петровића Његоша као владара; - анализира положај Срба православца и римокатолика у Дубровнику и Далмацији; - анализира српско-хрватске односе у Војној Крајини, Хрватској и Славонији; - опише положај Срба у Јужној Угарској; - објасни значај Матице српске; - објасни стварање Српске Војводине; - наведе узроке буна и устанака Срба у Босанском пашалуку; - наброји буне и устанке Срба у Босни и Херцеговини од почетка XIX вијека до 1862; - покаже на карти подручја у Босни и Херцеговини која су била захваћена бунама и устанцима; - наведе узроке, главне токове и посљедице Устанка Срба у Херцеговини и Босни (1875–1878); - наброји најзначајније устаничке четовође; - објасни покушаје уједињења са Србијом и Црном Гором; 	<p>дахија; Карађорђе; Битка на Иванковцу; Битка на Мишару; Битка код Делиграда; Ичков мир; хајдук Вељко Петровић; Стеван Синђелић; Битка на Чегру; Ћеле кула; Правитељствујушчи совјет; Вожд; Народна скупштина; Велика школа; прота Матеја Ненадовић; Букурешки мир; Таковски збор; кнез Милош Обреновић; битке на Љубићу и Дубљу; Марашли Алипаша; Народна канцеларија; берат; хатишерифи из 1830, 1833. и 1838; Вук Караџић; Ђакова и Милетина буна; Сретењски устав; уставобранитељи; кнез Александар Карађорђевић; Илија Гарашанин; <i>Начертаније</i>; кнез Михаило Обреновић; намјесништво; Устав из 1869; кнез Милан Обреновић; Сима Андрејевић Игуманов; Призренска богословија; Стара Србија (Рашка, Косово, Метохија и Скопско-тетовска област); Петар I Петровић Његош; бојеви на Мартинићима и Крусима; Законик Петра I; Петар II Петровић Његош; <i>Горски вијенац</i>; Гвардија; Перјаничка гарда; племенско уређење у Црној Гори; кнез Данило Петровић Његош; <i>Општи земаљски законик</i>; кнез Никола I Петровић Његош; <i>Српско-далматински магазин</i>; Медо Пуцић; Матија Бан; унијаћење; покатоличавање; Анте Старчевић; правашка идеологија; Матица српска; Светозар Милетић; Мајска скупштина; Јосиф Рајачић; Стеван Шупљикац; Уједињена омладина српска; Хусеин капетан Градашчевић; Омер паша Латас; читлучење; Јован Јанчић; Поп Јовичина буна; Петар Поповић Пеција; Лука Вукаловић; Невесињска пушка; Мићо Љубибратић; Петар Вукотић; Голуб Бабић; Богдан Зимоњић; прогласи о</p>	
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - анализира карактер српског националног покрета у Босни и Херцеговини; - наведе узроке, главне токове и посљедице ослободилачких ратова Србије и Црне Гора (1876–1878); - наведе одлуке Берлинског конгреса које су се односиле на Србију, Црну Гору и Босну и Херцеговину; - наброји најзначајније тековине српске нововјековне културе. - опиши свакодневни живот у Кнежевини Србији; - упореди по сличностима и разликама друштвене прилике (судови, закони, правна држава) у Србији током XIX вијека са друштвеним приликама у савременом добу; - наведи значајне жене српске нововјековне историје; 	<p>уједињењу Босне са Србијом и Херцеговине с Црном Гором; Санстефански уговор; Берлински конгрес; Љубица Обреновић, Мина Карацић Вукомановић, Катарина Ивановић.</p>	
---	---	--

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ:

Услов за успјешну наставу је квалитетно глобално и оперативно планирање, као и припремање за часове. Наставник треба планирати, припремити и у настави примијенити разноврсне облике и методе рада уз коришћење одговарајућих наставних средстава, водећи при том рачуна о узрасту ученика, њиховим способностима, као и њиховим предзнањима и интересовањима.

Потребно је континуирано подстицати ученике на коришћење и анализу историјских извора, историјских карата, шема и графикона, као и историјских материјала са интернета. Препоручују се индивидуални, тандемски и групни истраживачки радови у обради ђацима приступачних тема.

Наставник се мора прилагодити конкретним условима у којима се настава изводи. У специјализованој учионици или учионици општег типа треба користити савремену информационо-комуникациону технологију. Колико год је то могуће, учионички простор треба прилагодити настави историје (ленте времена, историјске и географске карте, фотографије, слике, постери, цртежи, историографска литература, остаци материјалне културе). Уколико је могуће, треба планирати и реализовати посјете музејима, архивима, археолошким налазиштима, културно-историјским споменицима. Пожељно је да наставници овај програм допуне садржајима из завичајне историје. Тиме се код ученика постиже конкретнија представа прошлости на темељу историјског и културног наслеђа њиховог краја (споменици знаменитим личностима, старе

грађевине, музејски, архивски и библиотечки фондови и збирке, фотографије, предања и др.).

Важно је подстицати развој критичког мишљења код ученика кроз разликовање чињеница од претпоставки и стереотипа, података од њихове интерпретације, битног од небитног, стварног од прокламованог.

Потребно је, посебно у обради контроверзних догађаја и појава, примјењивати принцип мултиперспективности, тј. сагледавати их из угла свих учесника.

Нужно је имати у виду прожимање програма историје са програмима бројних наставних предмета, па је потребно успоставити сарадњу са наставницима српског језика, православне вјеронауке и географије, али и са наставницима музичке културе, ликовне културе и др. Треба тежити да се у настави историје интегришу знања о географским, биолошким, економским и духовним условима живота човјека кроз простор и вријеме.

Праћење напредовања ученика и оцјењивање је континуиран процес. Поред репродукције и разумијевања, треба инсистирати на анализи, синтези, упоређивању, вредновању и примјени усвојених знања, вјештина и навика. Обавезна је примјена Правилника о оцјењивању ученика у основној школи. Наставник треба планирати часове за писмену провјеру ученичких постигнућа и задацима објективног типа, као и часове за систематизацију градива на крају наставне године.